

VLIV INTERNETU NA ZKVALITŇOVÁNÍ SLUŽEB LÉKAŘSKÝCH KNIHOVEN ČR

Helena Bouzková, Národní lékařská knihovna v Praze

Eva Lesenková, Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví

Sít veřejných informačních služeb ve zdravotnictví (VISZ), která se transformovala na počátku 90. let z Odvětvového systému vědeckých lékařských informací (OSVLI), zahrnuje asi 200 knihoven a informačních středisek. Tyto spadají nejen do rezortu zdravotnictví, ale např. i školství, vnitra atd. Z počtu 200 knihoven prochází každoročně akreditačním řízením, které organizuje rezort zdravotnictví, cca 130 knihoven a informačních středisek, které poskytují knihovnicko-informační služby a podílejí se na vytváření sítě VISZ. Součástí akreditačního řízení je i sledování určitých parametrů, podle kterých se kvalita knihoven hodnotí. Tyto eviduje metodické oddělení Národní lékařské knihovny a na jejich podkladě můžeme mapovat i rozvoj Internetu v síti VISZ.

Lékařské knihovny, do kterých od počátku 90. let pronikaly nové informační technologie, byly s Internetem seznamovány později, než knihovny rezortu školství. Mezi první, které se seznamovaly s pojmy TCP/IP, URL adresa, SLIP server, doména, telnet elektronická pošta, FTP, GOPHER a WWW a http patřily především integrované knihovny, které slouží rezortu školství i zdravotnictví (lékařské fakulty a fakultní nemocnice), knihovna IPVZ a NLK. Tyto zkušenější předávaly informace těm dalším a postupně došlo k nárůstu knihoven a informačních středisek, které mají možnost využívat Internet.

Následující tabulka zobrazuje počet počítačových stanic ve 130ti akreditovaných lékařských knihovnách:

rok 1995	212
rok 1996	299
rok 1997	348
rok 1998	396

Počet knihoven připojených k Internetu (z celkového počtu 130 akreditovaných):

rok 1995	13
rok 1996	25
rok 1997	40
rok 1998	64

Z tabulky vyplývá, že v roce 1998 bylo k Internetu připojeno 49 % knihoven (a lze předpokládat, že toto číslo postupně ještě vzroste).

Následující řádky nám naznačují, které možné oblasti při poskytování knihovnicko – informačních služeb Internet zasáhl:

- I**–Interlibrary Loan, Interactive Learning (MVS, MMVS, DDS, distanč.vzdělávání)
- N**–Networking (propojování sítí)
- T**–Telecommunication, Teleconference (telekomunikace, telekonference)
- E**–E-mail (elektronická pošta)
- R**–Resources, Retrieval Systém (zdroje, rešeršní systémy)
- N**–Newsgroups, News (novinky, diskusní skupiny)
- E**–Electronic Catalogues (elektronické katalogy – OPAC, souborné katalogy)
- T**–Thesaurus (tezaurus – vytváření, sdílení)

Budeme-li některé výše uvedené příklady aplikovat na síť VISZ, zjistíme, že:

- k objednávání MVS a MMVS, rešeršních požadavků, ale i základní komunikaci používají uživatelé i knihovníci služeb elektronické pošty,
- NLK využívá služby elektronického dodávání dokumentů pro MMVS z Univerzitní knihovny v Bielefeldu (JASON – Journal Articles Send ON demand), v roce 1998 bylo vyřízeno 531 objednávek, v prvním pololetí roku 1999 bylo vyřízeno 630 objednávek,
- celá řada primárních (elektronické časopisy, knihy) i sekundárních (bibliografické a faktografické databáze, katalogy OPAC jednotlivých knihoven, souborné katalogy – periodik a monografií) informačních pramenů je dostupná na Internetu a je využívána knihovníky, informačními pracovníky i uživateli samotnými – v resortu zdravotnictví na r. 1999 byla zakoupena licence na databázi Medline od firmy OVID a plný přístup k 15 ti časopisům pro vybrané knihovny, sdílení tohoto zdroje se provádí samozřejmě přes Internet,
- další nástroje, jako např. tezaury je možné prohlížet na Internetu,
- www – základní informace o knihovnách, adresáře, elektronické konference, diskusní skupiny patří ke každodenní náplni naší práce,
- možnost navázání mezinárodní spolupráce a vzdělávání.

Nové možnosti, které nám Internet v oblasti služeb nabízí, klade vyšší nároky na nás, pracovníky knihoven, ale i na uživatele našich služeb. Kromě ovládní nových technologií jsou to např. i otázky validity získaných informací, ochrany našich dat atd. Internet je jedním z nástrojů, který z klasických knihovníků, kteří každodenně spřádají www pavučiny informací, učiní informační brokery.